

УДК 372:58

*Сиротюк Т. А., Дацко Я. О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова*

РОЛЬ ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОГО МИСТЕЦТВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВОКАЛІСТІВ

У статті показано окремі аспекти впливу вокально-виконавського мистецтва на підготовку майбутніх вокалістів у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: *підготовка фахівців, підготовка вокалістів, вокально-виконавське мистецтво.*

Минають роки, змінюються художні вподобання, смаки, моди, приходять нові покоління, з'являються нові імена. І на хвилях нашого буремного, сповненого драматизму й гострих проблем часу все сміливіше переглядаються непорушні авторитети, критично переоцінюються, здавалося б, незаперечні мистецькі здобутки.

Особливо бурхливо й інтенсивно відбувається все це у наш напружений час – час духовного оновлення суспільства, коли відроджується людська гідність і національна самосвідомість українського народу, коли перекреслюються ідеологічні догми і скидаються з п'єдесталів учораšní кумири.

Проблема духовності та національної самоідейності українців є, безперечно, актуальною на етапі збереження єдиної незалежної України. Процес формування загальнолюдських цінностей та життєвих орієнтирів пов'язаний з мистецтвом, зокрема з піснею як універсальною формою відображення дійсності. Жанр пісні має вплив на становлення художньо-образних уявлень молоді про навколишній світ, тому виникає нагальна потреба в дослідженні цього жанру.

Проблемі розвитку, становлення й функціонування естрадної пісні присвячені дослідження М. Мозгового, Н. Попович, М. Поплавського, О. Сапожник; проблему естрадного виконавства досліджували С. Чернікова, Д. Бабіч, Н. Дрожжина; вивчення зв'язків фольклору та естрадної музики має місце у працях В. Тормахової, О. Шевченко; особливості поезики української пісні розкриваються в дослідженнях А. Матвійчука, Л. Копаниці та ін.

Музика чинить надзвичайно сильний вплив на людину. Неабияку силу художнього впливу має поєднання музики та слова у піснях. У практиці естрадного вокального виконавства художній образ передається не тільки за допомогою слів, ритму, мелодики. Суттєве значення набуває процес звукоутворення.

Звук – це не тільки акустичний результат фонації, але й відображення уявлення співака про художній образ і музичну драматургію твору. Співочому голосу властива двоїста природа: звук, як фізичне явище (об'єктивне, що має ряд закономірностей, які визначають неповторну регістрово-акустичну якість) і звук, як відчуття (суб'єктивне, що формує художньо-оціночні критерії слухачів та особистісну технологію співака).

Будь-який художній образ значною мірою залежить від змін у суспільстві, у державному устрої, системі національних ідей та цінностей, тому що це призводить до змін у свідомості авторів і виконавців.

Історичний розвиток обумовлює змінюваність змісту та форми мистецьких явищ, еволюцію художньо-образної сфери як відображення актуальної інформації, що є породженням конкретного історичного часу, об'єктивних умов розвитку суспільства, культури. Образність та художність пісенного слова безпосередньо залежать від змін у суспільній свідомості авторів та виконавців пісенного жанру. З розвитком та еволюцією

світоглядних позицій останніх поетична творчість видозмінюється психологічно, збагачується її тематична палітра, продукуються нові засоби та методи художньої виразності. Такі ж процеси відбуваються і в естрадно-вокальному мистецтві.

Оновлення естетичних смаків на початку ХХІ століття призвело до трансформації звичних жанрів вокальної музики, до появи нових засобів виразності:

- розмовних інтонацій вокальних партій;
- дисонантності;
- кластерних гармоній;
- особливих способів звукоутворення;
- неординарних озвучень метроритмічних основ твору.

Композитори застосовують фольклорні автентичні мотиви. Вокалісти підсвідомо використовують близьку до народної манери співу подачу голосу для повної передачі психології та характеру твору.

Відбувається творча співпраця між сучасними композиторами та вокалістами, які прагнуть творити сучасне вокальне мистецтво, проте до універсального застосування голосу готові далеко не всі випускники навчальних закладів, оскільки вони обмежені виконанням тільки конкретної музики залежно від університету (інституту), в якому навчаються.

Основу мистецтва складає академічне мистецтво. Вокаліст, який володіє академічною вокальною манерою, може вільно користуватися своїм голосовим апаратом, тому що підґрунтям для будь-якої технології звукоутворення є класична вокальна школа. Академічна вокальна школа – це передусім строге розв'язання творчих завдань з урахуванням правильної постановки виконавського дихання. Майбутній вокаліст у процесі навчання накопичує відповідний багаж через спеціальні вправи, старовинні арії, які стають основою у формуванні правильного звукотворного апарату.

Не менш важливою складовою вдалого творчого потенціалу майбутнього вокаліста є сукупність природних здібностей і вокальних задатків, але також є важливим розкриття його таланту, матеріально-технічна база для становлення вокаліста.

Дедалі більшої популярності набуває сучасне аранжування популярних оперних арій, романсів і народних пісень. Часто таке виконання піддається гострій критиці, однак так музика стає значно доступнішою для пересічного слухача. Отже, академічна музика є основою для запровадження нових стилів і напрямів.

Дедалі частіше синтезується джазова, класична, автентична народна та модернізована естрадна музика. Нові завдання постали перед виконавцями-вокалістами, які змушені за умов стрімкого розвитку музичних напрямів вести пошук нових виразових засобів для голосу, не обмежуючи себе технологією якоїсь однієї конкретної манери.

Сучасне мистецтво багатогранне та багатозвучне. Цікаве темброве забарвлення у звучання вокальної музики вносить естрадна манера виконання. Основною рисою її є легкість і доступність у сприйнятті слухачами. Якісне відтворення художнього образу в естрадній манері – це зіставлення багатьох пісенних напрямів, вокальних прийомів, що притаманні різним манерам виконання, чітке та доступне відтворення літературного тексту.

Педагоги-вокалісти, які займаються дослідженням проблематики стилю, вказують на домінуючу роль дихання, спів “на опорі”, інші умови правильного звукоутворення, які є загальними для всіх вокальних виконавських манер. Тому на початковому етапі підготовки майбутніх вокалістів слід звернути значну увагу на теоретичні музичні дисципліни, на їх технічний репертуар (вправи, вокалізи). Вправи, що розвивають голос, однакові для різних манер, проте технологія подачі звуку різна, як і специфічні прийоми звукотворення. Для цього потрібний спеціальний тренінг, який сприятиме розширенню діапазону та засвоєнню різноманітних вокальних технік.

Якісний естрадний вокал – це професійний, розвинутий голос з необмеженою технічною виконавською свободою і подальшою його спроможністю проявити себе в

різних музичних стилях, напрямках і манерах, зокрема класичній та народній, а також уміння на підсвідомому рівні правильно співпрацювати з різноманітною звуковою технікою – мікрофоном, монітором тощо.

На сьогодні вокальна виконавська практика урізноманітнюється прийомами звукообразності, імітації гри на різних інструментах. Тому говорити про якусь конкретну виконавську манеру недоречно. Вимоги до виконавця постійно змінюються. Але у сучасному музичному мистецтві не втрачає актуальності сентенція “універсальний співак” - виконавець, який досконало володіє своїм голосом, тобто керує всіма технічними можливостями свого голосового апарату.

Процес виховання сприйняття музики у свідомості людини є достатньо тривалим. Від моменту народження людина має здатність сприймати звуки. Пізніше, на різних етапах життя, формується відповідність мистецьких уподобань. Велику роль у вихованні відіграє середовище, в якому знаходиться людина. Сучасні інноваційні технології дають можливість професійному музиканту охопити якомога більше музичної інформації, яка, в свою чергу, розвиває його творчу свідомість.

Вокаліст-виконавець повинен уміти вільно варіювати своїм предметом творчості. Передумовою такого вміння є теоретична й практична досконалість в обізнаності процесу звукотворення кожної манери співу. Звичайно, значну роль у формуванні навичок вільного варіювання голосом відіграє технічний матеріал, а згодом – відтворення на заданому нотному матеріалі художнього тексту.

Важливим фактором професійної свободи сучасного вокаліста-виконавця є індивідуальне внутрішнє чуття – абсолютна свобода голосового апарату незалежно від жанру виконуваного твору. Існують інші чинники, які впливають на універсалізм у роботі вокаліста, а саме:

- свобода сценічного руху;
- досконала постава;
- артикуляція;
- точне відтворення нотного матеріалу.

Окрім навчання академічного співу, майбутній вокаліст, який має на меті реалізувати себе в різних музичних стилях, повинен постійно ознайомлюватись з технологічними проблемами сучасного вокального естрадного виконавства, з технологією звукотворення автентичної народної музики, а також із суміжними до вокального видами мистецтва. Слухання записів популярних естрадних співаків також сприяє формуванню власного, індивідуального стилю кожного співака. Слухаючи записи виконавців з аналітичною метою, можна почути технічну правильність виконання, відчутти свободу голосового апарату в процесі звукоутворення. Проте, не тільки вокальна музика відіграє вагомую роль у формуванні свідомості універсального співака, не менш важливою є й інструментальна музика, особливо сучасна, нетрадиційна. У ній можна відчутти самобутність кожного окремого інструмента та домінуючий сегмент філософського мислення виконавців.

У процесі ознайомлення з різними стильовими музичними напрямками майбутній вокаліст має змогу визначити домінуючу для себе сферу.

Сукупність усіх названих передумов і є тим спеціалізованим середовищем, у якому формується майбутній універсальний співак.

Сучасна освітня програма не передбачає детального ознайомлення із сучасною музикою, зокрема вокальною, як результат, більшість студентів дещо налякані й не підготовлені до адекватного сприйняття деяких прикладів сучасної музики. Тому увага педагогів-вокалістів повинна бути сконцентрована на розробці питань формування у майбутніх вокалістів здібностей розуміння музики, розвитку естетичного компонента музичного сприйняття й переживання, виховання музичного смаку й переконань, здібностей, критичної оцінки мистецьких явищ, методики слухання й аналізу музичних творів.

Застосування технологічних прийомів, як основних чинників, у розв'язанні проблеми розкриття змісту сучасної вокальної музики, де синтезуються традиційні засоби музичної виразності із новітніми виконавськими техніками. У вокальному мистецтві - це майбутній співак, який зможе використовувати на практиці прийоми сучасної вокальної техніки, а саме: техніки гри тембрами, вміння застосовувати у співі мовні інтонації, майстерно передавати психологічні моменти в музиці.

Використана література:

1. *Бабіч Д. Р.* Формування виконавської майстерності майбутніх артистів естрадних ансамблів : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 "Теорія та методика навчання музики і музичного виховання" / Д. Р. Бабіч. – К., 2004. – 187 с.
2. *Бентя Ю.* Музиканти, пред'явіть ваші ноти. Молоді українські композитори: як вони поживають і що вони пишуть / Юлія Бентя // Культура. Дзеркало тижня. – 2009. – № 38. – 10 жовт. – 22 с.
3. *Дрожжина Н. В.* Вокальне виконавство в системі музичного мистецтва естради : дис. канд. мистецтвознавства / Дрожжина Наталія Володимирівна ; Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. – Х., 2008. – 220 с.

Сиротюк Т. А., Дацко Я. О. *Роль вокально-исполнительского искусства в подготовке будущих вокалистов.*

В статье показаны отдельные аспекты влияния вокально-исполнительского искусства на подготовку будущих вокалистов в высших учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: *подготовка специалистов, подготовка вокалистов, вокально-исполнительское искусство.*

Sirotyuk T. A., Dacko YA. O. *Role of vocally performance art in preparation of future vocalists.*

In the article the separate aspects of influence of vocally performance art are rotined on preparation of future vocalists in higher educational establishments establishments of Ukraine.

Keywords: *preparation of specialists, preparation of vocalists, vocally performance art.*

УДК: 373:58

Сілохін Ю. В.

Бердянський державний педагогічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДИК У ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ УЧНІВ

У статті висвітлені можливості та доцільність використання інтерактивних методик у трудовому навчанні учнів ЗОШ. Розглянуті окремі способи здійснення групового навчання, приведені приклади різних форм групової взаємодії учнів та вчителя.

Ключові слова: *інноваційні технології, інтерактивні методи, групове навчання.*

Традиційна дидактика головну увагу приділяла діяльності вчителя, вдосконаленню процесу передачі ним знань, а не учінню учня щодо засвоєння цих знань. Сучасна прогресивна дидактика в центр уваги ставить діяльність учня. Роль учителя полягає в тому, що, зважаючи на особливості предмета, на вік учнів, він веде їх сходинками процесу пізнання від відомого до невідомого, спираючись на їх активність і самостійність. Ці сходинки-етапи процесу навчання: цілеутворення, мотивація, зміст, форми і методи, результат [7].

Проблема є в тому, що з розвитком науки та техніки росте обсяг та складність